

Minnisblað

Helstu nýmæli frumvarps til laga um mannvirki.

1. Byggingarstofnun og hlutverk hennar.

Gert er ráð fyrir að nýrri stofnun, Byggingarstofnun, verði komið á fót og að hún taki til starfa um leið og frumvarpið verði að lögum og undirbúi gildistöku laganna þann 1. janúar 2008. Með stofnun Byggingarstofnunar verður Brunamálastofnun lögð niður og verkefni hennar færð undir Byggingarstofnun og ábyrgð á framkvæmd byggingarmála færð frá Skipulagsstofnun til Byggingarstofnunar.

Í frumvarpinu er lagt til að eftirlit með lögum um öryggi raforkuvirkja, neysluveitna og raffanga færist frá Neytendastofu til Byggingarstofnunar og eftirlit með lyftum færist frá Vinnueftirlitinu til Byggingarstofnunar. Ennfremur er gert ráð fyrir að reglugerð um viðskipti með byggingarvörur færist frá iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti til umhverfissráðuneytis og að framkvæmd þeirrar reglugerðar verði í höndum Byggingarstofnunar. Þá mun stofnunin annast aðgengismál.

Gert er ráð fyrir að Byggingarstofnun verði stjórnarsýslustofnun sem hafi beint eftirlit með tiltekinni mannvirkjagerð, sinni markaðseftirliti með byggingarvörum og stuðli að samræmdu byggingareftirliti um allt land, m.a. með gerð leiðbeininga, skoðunarhandbóka og með beinum íhlutunarrétti ef byggingareftirlit sveitarfélaganna er ekki í samræmi við ákvæði laganna. Ennfremur er gert ráð fyrir að stofnunin annist löggildingar hönnuða og iðnmeistara og gefi út starfsleyfi fyrir byggingarstjóra og faggiltar skoðunarstofur á byggingarsviði. Stofnunin skal einnig taka þátt í gerð íslenskra og evrópskra staðla á sviði byggingarmála.

2. Byggingareftirlit byggingarfulltrúa.

Gert er ráð fyrir að meginþungi byggingareftirlits í landinu verði áfram í höndum sveitarfélaganna. Þó er gert ráð fyrir þeirri breytingu að byggingarnefndir verði lagðar niður og sveitarstjórnir komi ekki með beinum hætti að stjórnarsýslu byggingarmála. Þeirra hlutverk verður að ráða byggingarfulltrúa sem síðan munu alfarið sinna útgáfu byggingarleyfa og framkvæmd byggingareftirlits.

3. Faggiltar skoðunarstofur – faggilding byggingarfulltrúa og Byggingarstofnunar.

Gert er ráð fyrir að allt byggingareftirlit verði framkvæmt af faggiltum aðila í samræmi við ákvæði skoðunarhandbóka sem Byggingarstofnun býr til. Þetta þýðir að annað hvort er byggingareftirlit, og þá aðallega yfirferð hönnunargagna og framkvæmd úttekta, framkvæmt af faggiltum skoðunarstofum eða af byggingarfulltrúum sem þá þurfa að hafa fengið faggildingu til að annast slíkt eftirlit. Sama gildir um það beina eftirlit sem Byggingarstofnun mun hafa með höndum. Henni verður annað hvort heimilt að fela það faggiltum skoðunarstofum eða að annast það sjálf og þarf þá að afla sér faggildingar.

4. Byggingarleyfisskyldar framkvæmdir.

Samkvæmt 36. gr. nágildandi skipulags- og byggingarlaga taka ákvæði mannvirkjakafra laganna yfir hvers konar byggingar ofanjarðar og neðan. Síðan eru taldar upp framkvæmdir sem undanþegnar eru byggingarleyfi og þar með afskiptum byggingarnefnda og byggingarfulltrúa en þar er um að ræða götur, holræsi, vegi og brýr, aðrar en göngubrýr í þéttbýli, jarðgöng, flugbrautir, dreifi- og flutningskerfi rafveitna, hitaveitna, vatnsveitna og fjarskipta, svo og hafnir og virkjanir enda séu þær framkvæmdar á vegum opinberra aðila eða unnar samkvæmt sérlögum.

Í frumvarpinu er lagt til að framangreind mannvirki sem nú eru undanþegin byggingarleyfi verði látin sæta byggingareftirliti eins og önnur mannvirkjagerð. Þar er því lagt til að eftirfarandi mannvirki verði háð byggingarleyfi og byggingareftirliti Byggingarstofnunar:

- a. Brýr, aðrar en göngubrýr í þéttbýli, jarðgöng, flugbrautir, hafnir og virkjanir, auk holræsa, dreifi- og flutningskerfa rafveitna, hitaveitna, vatnsveitna og fjarskipta sem liggja innan fleiri en eins sveitarfélags. Ennfremur önnur þau mannvirki sem reist eru í tengslum við framangreindar framkvæmdir.
- b. Mannvirki á hafi utan sveitarfélagamarka.

5. Byggingarlög og skipulagslög aðskilin.

Þar sem ákveðið hefur verið að aðskilja byggingar- og skipulagsþátt skipulags- og byggingarlaga er talið nauðsynlegt að settar verði skýrar línur um mörk þessara laga. Í lögum um mannvirki eru ákvæði er varða tæknilega gerð mannvirkja, sérstaklega varðandi öryggi, heilnæmi og aðgengi. Ákvæði er varða útlit mannvirkja, form, svipmót og staðsetningu fellur hins vegar undir skipulagslög.

6. Ábyrgð aðila skýrð.

Í frumvarpinu er lögð á það áhersla að skýra hlutverk og ábyrgð eiganda mannvirkis, hönnuða, byggingarstjóra og iðnmeistara betur en gert er í nágildandi lögum. Tekið er fram að hin endanlega ábyrgð sé eigandans en hann ráði til sín fagaðila sem sjái um afmarkaða þætti mannvirkjagerðarinnar og beri ábyrgð gagnvart eiganda. Þeir sjái um innra eftirlit eigandans og beiti gæðastjórnunarkerfum við undirbúning og stjórnun framkvæmda.

Gert er ráð fyrir því að byggingarstjóri gegni áfram mikilvægu hlutverki við byggingarframkvæmdir og sjái um samskipti við yfirvöld. Leitast er við að skýra nákvæmlega hvert er hans hlutverk en um það hafa verið nokkuð deildar meiningar hingað til. Í ljósi þess að byggingarstjóra ber að framkvæma innra eftirlit með því að að þeir aðilar sem koma að hönnun og byggingu mannvirkisins fari að settum reglum þá er lagt til að byggingarstjóri geti ekki samhliða verið hönnuður eða iðnmeistari verksins nema í smærri verkum. Er þetta breyting frá því sem nú er og er hún talin nauðsynleg til að koma í veg fyrir að mönnum sé ætlað að hafa eftirlit með sjálfum sér.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að tryggingarskylda byggingarstjóra og hönnuða verði afnumin. Þessum aðilum verður þó áfram heimilt að kaupa sér slíka tryggingu og líklegt að margir þeirra kjósi að gera það til að minnka áhættu sína vegna hugsanlegra skaðabótakrafna sem stofnast geta vegna gáleysis við framkvæmd starfans.

7. Viðskipti með byggingarvörur.

Í VIII. kafla frumvarpsins er að finna ákvæði tilskipunar Evrópusambandsins um viðskipti með byggingarvörur sem hingað til hefur verið að finna í reglugerð frá 1994 sem sett var af iðnaðar- og viðskiptaráðuneytinu. Um er að ræða reglur sem Ísland er skuldbundið til að hafa í sinni löggjöf og eru þær teknar óbreyttar úr tilskipuninni. Byggingarstofnun er eins og áður segir ætlað að hafa eftirlit með byggingarvörum á markaði. Reglurnar eru fyrst nú að koma til framkvæmda þar sem staðlavinna innan EB hefur tekið lengri tíma en áætlað var. Gert er ráð fyrir að CE-merking byggingarvara verði forsenda fyrir markaðssetningu hennar hér á landi í þeim tilvikum sem samhæfðir evrópskir staðlar eða evrópskt tæknisamþykki fyrir viðkomandi byggingarvöru hafa verið gerðir.

8. Byggingaröryggisgjald.

Nefndin leggur til að sérstakt gjald sem renni til rekstrar Byggingarstofnunar verði lagt á byggingarvörur, bæði innlendar og innfluttar. Ekki hefur verið tekin ákvörðun um fjárhæð þess.

9. Úrskurðir um ágreining.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að ágreiningur um framkvæmd laganna verði í höndum úrskurðarnefndar skipulags- og byggingarmála eins og verið hefur. Þó er lögð til sú breyting að þegar um er að ræða ágreining um framkvæmd tæknilegs eftirlits á grundvelli skoðunarhandbókar, þ.e. ágreiningur um tæknileg atriði, geti Byggingarstofnun gefið út álit sem þá er bindandi fyrir alla aðila máls.